

SCHRIFTELIJKE VRAAG E-2063/02
van Pere Esteve (ELDR)
aan de Commissie

Betreft: Harmonisering van de rechtspraak over volkerenmoord, misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden

Op 14 februari 2002 heeft het Internationaal Gerechtshof in Den Haag bepaald dat zittende ministers van Buitenlandse Zaken vrijgesteld zijn van strafrechtelijke vervolging op grond van het internationaal recht, ook voor misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden. De uitspraak heeft België verhindert om een voormalig minister van Buitenlandse Zaken van de Democratische Republiek Congo ter verantwoording te roepen wegens beschuldigingen van moord op honderden Tutsi's in 1998, omdat hij nu onschendbaar is.

Ik ben bang dat een dergelijke zienswijze op de onschendbaarheid een stap terug betekent in het streven naar universele rechtspleging en ook de rechtspraak van het Internationaal Gerechtshof ondergraaft.

De onschendbaarheid van officiële gezagsdragers is al uitgesloten van internationale verdragen, zoals het Verdrag tegen genocide. Ze wordt ook uitgesloten door de statuten van het Internationaal Strafrechtelijk Hof voor het voormalige Joegoslavië, het Internationaal Tribunaal voor Rwanda en de statuten van Rome van het Internationaal Strafrechtelijk Hof, die van kracht zijn sinds 1 juli 2002. Al die rechtsmiddelen bepalen uitdrukkelijk dat de officiële hoedanigheid van een persoon geen beletsel vormt voor vervolging wegens volkerenmoord, misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden. De uitspraak van 14 februari is teleurstellend omdat hij wel degelijk bepaalde officiële gezagsdragers in bescherming neemt tegen vervolging wegens wreedheden. Ministers die zich schuldig maken aan misdaden tegen de menselijkheid, volkerenmoord of oorlogsmisdaden lopen in eigen land weinig gevaar om vervolgd te worden, en de uitspraak betekent dat ze nu ook in het buitenland vrijuit gaan.

De huidige Belgische wet tegen wreedheden past in een groeiende tendens om personen ter verantwoording te roepen voor de ergste internationale misdaden. Vervolging op grond van universele rechtspleging, zoals ze nu mogelijk is volgens de Belgische wet, vormt een wezenlijk onderdeel van het universeel rechtstelsel dat aan het opkomen is. Ze helpt de muur van onschendbaarheid doorbreken waarmee tirannen en folteraars zichzelf beschermen in hun eigen land.

Op wereldschaal is in de internationale gemeenschap een duidelijk streven vast te stellen om ernstige schendingen van het humanitair recht te internationaliseren, zoals blijkt uit de recente oprichting van het Internationaal Strafrechtelijk Hof, dat onderzoek kan verrichten naar personen (m.i.v. staatshoofden) die beschuldigd worden van misdaden tegen de menselijkheid, volkerenmoord en oorlogsmisdaden, en eventueel vervolging kan instellen, als de gerechtelijke instanties van de staten daar niet toe bereid of in staat zijn, en dat alle wezenlijke of wettelijke vormen van onschendbaarheid uitdrukkelijk van de hand wijst. Het streven wordt gedragen door de bereidheid van sommige landen zoals België om voor hun eigen nationaal gerecht buitenlandse gezagsdragers te vervolgen die beschuldigd worden van schendingen van de rechten van de mens. Twee duidelijke voorbeelden van de tendens zijn de arrestatie van de voormalige Chileense dictator Augusto Pinochet in het Verenigd Koninkrijk (in 1999), en de behandeling van de vraag door een Belgisch hof van beroep, of zijn rechters kennis moeten nemen van een zaak tegen de Israëlische eerste minister Ariel Sharon wegens oorlogsmisdaden.

Wat denkt de Europese Commissie van de mogelijkheden om de wettelijke praktijk in de EU-lidstaten te harmoniseren, gezien de groeiende tendens en op grond van de algemene rechtsbeginselen die in 1973 erkend zijn door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in de beginselen voor de

internationale samenwerking voor de opsporing, vangenneming, uitlevering en bestraffing van personen die zich schuldig gemaakt hebben aan oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid? Hoe staat zij tegenover versterking van de gerechtelijke samenwerking in zaken waar onschendbaarheidsproblemen mee gemoeid zijn als het gaat om misdaden tegen de menselijkheid, in navolging van het goede voorbeeld dat door België gegeven wordt?